

PLESNA FOLKLORNA DELAVNICA

JANEZ FLORJANC

Kako poskrbeti za vse mlade in starejše ljubitelje plesnega izročila, ki niso nikoli plesali ljudskih plesov, so še ali pa ne več tako gibalno in plesno razviti in v telesni kondiciji, bi pa plesali le v lastno zadovoljstvo, se družili in uživali v spoznavanju, prepevanju in plesanju teh plesov? To vprašanje smo si pred časom zastavili v Trzinu in nanj poiskali odgovore.

V Trzinu vsem navdušencem plesnega izročila že drugo leto ponujamo najprimernejšo obliko spoznavanja ljudskih plesov v tako imenovani folklorno-plesno-pevski delavnici, kjer se udeleženci naučijo posameznih korakov in preprostejših plesov, brez postavitve ali z minimalnimi povezavami dveh ali treh plesov v celoto za popestritev učenja. Ob tem tudi zapojemo kakšno ljudsko pesem, in sicer na način, ki upošteva značilnosti ljudskega petja, npr. vsem znano *Trzinko*.

V Trzinu, majhni občini na obrobju Ljubljane, smo prebivalci izredno vsestransko aktivni, zlasti na kulturnem področju. Imamo tudi folklorno skupino Trzinka, kjer že tretje leto poplesujejo folklorniki s povprečno starostjo 63 let, ki niso nikoli v življenju plesali ljudskih plesov, si je pa tega večina neizmerno želela. Pravi domačini so Trzinci, vsi drugi priseljenci pa smo Trzinčani in bomo do konca življenja to tudi ostali. Le naši otroci, rojeni v Trzinu, postanejo Trzinci.

V Trzinu so slovele »trzinske skirce«. Bajе za prepir ni bilo treba iskati razlogov, kajti domači fantje so radi pretepli koga iz sosedstva, npr. če ni pozdravil ob srečanju z njimi, rekoč, »*da ni vzgojen in ne pozdravlja*«. Če je pozdravil, pa spet ni bilo prav, »*saj ga nihče ni nič vprašal*«.

V Trzinu imamo vsak zadnji petek v mesecu, od oktobra do maja, plesno folklorno delavnico, v kateri se družimo ob učenju plesov

ene slovenske pokrajine; od Bele krajine, Prekmurja, Štajerske, Koroške, Gorenjske, Primorske do Dolenjske. Poleg vseh folklornikov trzinske folklorne skupine se teh delavnic udeležujejo tudi občani, starejši in mlajši, tako da je skupno plesanje in učenje prav zanimivo. Včasih zastavimo našo delavnico tudi tako, da se v enem večeru, ki traja približno dve šolski uri, zvrstijo preprosti plesi iz vseh slovenskih pokrajin. Seveda so težave s financiranjem teh delavnic, a večinoma je vse prostovoljno, plačujemo le godce, kar je bila že od nekdaj navada.

Naj sedaj opišem, kako pri nas poteka taka plesna delavnica, npr. »belokranjska«:

Pred učenjem plesov povemo udeležencem nekaj o značilnostih same pokrajine, njihovi glasbi, petju in oblačilni kulturi. Eden ali več folklornikov domače folklorne skupine pride oblečen »po belokranjsko« in sledi opis značilnosti in posebnosti nekdanjega oblačenja Belokranjcev. V zvezi s tako imenovano belo nošo je znana anekdota, ko so leta 1908 Belokranjci odšli na Dunaju pred cesarja Franca Jožefa in je ta ob pogledu na njihovo belino zavzdihnil, rekoč, »*da ni vedel, da ima v svojem cesarstvu tako revne ljudi, da še plešejo v spodnjem perilu*«. Po opisovanju oblačil še na kratko obdelamo petje, ki je bilo na tem področju večglasno, celo po vzoru petja na »tretko«, kot je na Koroškem, v Halozah in Savinjski dolini, omenimo pa tudi tamburaške sestave in glasbila, ki so bila razširjena tudi po drugih pokrajinah. V zvezi s petjem ne pozabimo omeniti, da smo v Beli krajini na predvečer prve svetovne vojne Slovenci dobili prvi zvočni terenski zapis ljudskih pesmi, in to v Adlešičih in Preloki, kjer jih je 31. maja in 1. junija 1914 s fonografom posnel dr. Juro Adlešič. V zvezi s plesnim izročilom povemo, da je precej raznovrstno, da se je najdlje ohranilo in da so se plesi stare kulturne plasti pomešali s prvinaми ljudskega izročila v 16. stoletju priseljenih Uskokov. Po teh kratkih uvodnih besedah je skrajni čas za poplesavanje, ki se začne z ogrevanjem, hojo po krogu in prehodom v *Pobeleso pole*, kjer nas preprosti koraki s petjem popeljejo v slovensko plesno balado. Ko so že malo ogreti, se plesalci lotijo še plesa na trumf, ko se s topotanjem in udarjanjem z nogami ob tla dobro ogrejejo. Sledijo lahkotnejša Sirota, kopinja, poskočna

carska kasa, za konec pa folklorniki Trzinke predstavijo in zaplešejo odrsko postavitev belokranjskih plesov. Tako obiskovalci vidijo in spoznajo, kako so v odrski postavitvi videti belokranjski plesi, ki so se jih malo prej učili.

Na teh plesnih delavnicah seveda ne manjka področne kulinarike, tamkajšnje pijače in humorja. V folklorni skupini imamo tri Belokranjce, ki ob belokranjskih večerih poskrbijo za različne vrste pogač, »janca« na žaru, »kačjo slino« in metliško črnino. Namen druženja s prijetnim, nenapornim učenjem plesov ene slovenske pokrajine je dosežen. Čas kar beži in takega poučnega družabnega srečanja je prehitro konec.

Naj sklenem z znanim rekom, ki pravi, da je glasba hrana duše, jaz pa kot folklornik v zrelih letih vedno dodajam še ples kot hrano za telo. Pri poustvarjanju izročila dobimo oboje, kar je res neizmerna sreča.

Člani Folklorne skupine Trzinka na vajah. (Foto: iz društvenega arhiva, 24. 3. 2011.)